

A Látrányi Puszta Természetvédelmi Terület cincérfaunája (Coleoptera: Cerambycidae)

LÖKKÖS ANDOR

H-8640 Fonyód, Tabán u. 36., Hungary

LÖKKÖS A.: *The longhorn beetle fauna of the Látrányi Puszta Nature Conservation Area (Coleoptera: Cerambycidae)*

Abstract: The Látrányi Puszta Nature Conservation Area covers more than 220 hectares and it can be found in the sub-region of Western Outer Somogy. A minor section of the area is covered by woods, the major part is covered by sandy grassland and fresh meadows. The number of longhorn beetle species found on the surveyed area is 47, which represents 23% of the Hungarian fauna. It is especially important to protect and sustain black dogwood (*Rhamnus*) since it provides habitat for the larvae of a rather rare horn beetle (*Menesia bipunctata*). Among the rare species it is worth mentioning: *Leptura aurulenta*, *Stenhomalus bicolor*, *Acanthocinus griseus*, *Menesia bipunctata*. The protected species are: *Acanthocinus aedilis*, *Oberea pedemontana* and *Calamobius filum*.

Key words: Cerambycidae, protected species, Hungary

Bevezetés

A cincérek az egyik legjobban kutatott csoportnak tekinthetők, ennek ellenére Somogy megye faunájáról csak néhány publikáció jelent meg. Az egyik feltáratlan területnek tekinthető Külső-Somogy is. A terület védetté nyilvánítása előtt az Egri Tanárképző Főiskola teregyakorlati mintaterülete volt. 1990-1994 között a Somogy Megyei Múzeum Természettudományi Osztálya vizsgálta a területet. Ezt követően 1999-ben tarták fel a terület alapfaunáját. 2000-2001-ben került sor a terület természetvédelmi felmérésre. A kutatásba 2001-ben kapcsolódtam be, és kezdtem kifejezetten cincéreket gyűjteni.

A Látrányi Puszta Természetvédelmi Területe több mint 220 hektár. A természetvédelmi terület Nyugat-Külső-Somogy kistáján, Látrány község közigazgatási területén fekszik. A terület nagy részét karbonátos homoktalaj fedi. Ez a csapadékvíz gyorsan átengedi, ezért könnyen kiszárad. A terület 130 m átlagos tengerszint feletti magasságban helyezkedik el.

A látrányi puszta természetközeli állapotú homokpuszta. A terület számos száraz és nedves élőhely típus mozaikjából áll: száraz homokpuszta gyepek, nedves mocsárrétek, láprétek, patak menti kaszálórétek, égeres és tölgyes erdőfoltok, és fenyőültetvények. A terület legértékesebb társulásai: télisásos, zsombéksásos, különböző láprétek (csátés - szittyós láprét), kékperjés rét, csermelyszatos, homoki sztyeprét.

Anyag és módszer

Több gyűjtési módszert is alkalmaztunk. A legeredményesebb gyűjtési módszer az egyelés, illetve a fűhálózás volt. Kopogtatással is több fajt gyűjtöttünk. 2 fajt lárvából keltem ki. Fénycsapdázással 2 fajt gyűjtöttünk. Alkalmaztuk a boroscsapdát is, amivel 2 fajt fogtunk. Ezen kívül az autós hálózással is lett 1 faj gyűjtve.

Eredmények

Az alábbi listában DANILEVSKY (2001) nevezékτανát alkalmaztam.

Az összes gyűjtött faj Látrányi Pusztai Természetvédelmi Területről, Látrány községhatárból került elő, ezért nincs a gyűjtött fajoknál ez külön megemlítve. Zárójelben található a gyűjtési módszer, a gyűjtő neve és a gyűjtött fajok egyedszáma.

A területen ki voltak jelölve mintaterületek, ezeket csak néhány esetben követtük a cincérek speciális gyűjtőmódszerei és élőhely igényük miatt.

Gyűjtők nevének rövidítése:

ÁL - Ábrahám Levente
LA - Löökkös Andor
MO - Merkl Ottó
NM - Nattán Miklós
PA - Podlussány Attila
RGy - Rozner György
RI - Rozner István

ah - autós hálózás
bcs - boroscsapda
c - egyelés
fcs - fénycsapda
fh - fűháló
k - lárvából kelteve

Cerambycidae

Rhagium inquisitor (Linnaeus, 1758)
2001.04.18., (RGy, 1); Kolláti-legelő, 2002.02.04., (RGy, 2).
Dinoptera collaris (Linnaeus, 1758)
Birkás-legelő, 2001.04.25., (RGy, 1); 2002.04.26., (PA); Birkás-legelő (5. sz. terület), 2002.05.04., (MO).
Cortodera humeralis (Schaller, 1783)
Birkás-legelő, 2001.04.25., (RGy); 2001.04.26., 2002.04.26., (RI); 2002.04.26., (PA, 1); Birkás-legelő (5. sz. terület), 2002.05.04., (MO).
Cortodera villosa Heyden, 1876
Birkás-legelő, 2001.04.26., (RI).
Grammoptera abdominalis (Stephens, 1831)
Birkás-legelő, 2001.04.25., (RGy, 2); 2001.04.26., (RI).
Grammoptera ruficornis (Fabricius, 1781)
2000.04.25., (ÁL, 1); 2001.04.18., (k, RGy, 5); 2001.04.24., (RGy); Kolláti-legelő, 2000.04.29., 2001.04.26., (RI); Birkás-legelő, 2001.04.25., (RGy, 4); 2001.04.26., (RI); 2002.04.26., (PA, 3); Nyíres-legelő, 2002.04.26., (RI, 1); 2002.04.26., (PA, 2).
Grammoptera ustulata (Schaller, 1783)
Birkás-legelő, 2001.04.25., (RGy, 2); 2001.04.26., (RI).

Pseudovadonia livida (Fabricius, 1776)
1998.06.28., (RI); Birkás-legelő, 1999.06.02., (RGy); 2001.06.26., (RI).
Anastrangalia sanguinolenta (Linnaeus, 1761)
Birkás-legelő, 2001.06.14., (RGy).
Leptura aurulenta Fabricius, 1792
2002.07.15., (bcs, RGy, 1).
Leptura quadrifasciata Linnaeus, 1758
2002.07.15., (bcs, RGy, 1).
Stenurella bifasciata (O.F. Müller, 1776)
Birkás-legelő, 2001.06.14., (RGy, 1); 2001.10.05., (RI); 2002.07.15., (c, LA, 1).
Stenurella nigra (Linnaeus, 1758)
2001.04.29., (ÁL, 1); Birkás-legelő, 2001.06.14., (RI); 2001.06.14., (RGy, 3).
Stenurella septempunctata (Fabricius, 1792)
Birkás-legelő (5. sz. terület), 2001.07.05., (MO).
Arhopalus rusticus (Linnaeus, 1758)
2001.08.08., (ÁL).
Stenopterus flavicornis Küster, 1846
2001.06.26., (c, LA, 1).
Stenopterus rufus Linnaeus, 1767
2001.06.26., (c, LA, 1).
Stenomalus bicolor (Kraatz, 1862)
Birkás-legelő, 2002.05.04., késő délután, (ah, MO).

- Cerambyx scopolii* Fuesslins, 1775
Birkás-legelő (5. sz. terület), 2002.05.04., (MO).
- Ropalopus macropus* (Kchrmer, 1824)
2000.04.25., (ÁL, 1).
- Phymatodellus rufipes* (Fabricius, 1776)
Birkás-legelő, 2002.04.26., (RGy, 1); Birkás-legelő (5. sz. terület), 2002.05.04., (MO).
- Poecilium alni* (Linnaeus, 1767)
Birkás-legelő, 2001.04.25., (RGy, 2).
- Anaglyptus mysticus* (Linnaeus, 1758)
Birkás-legelő, 2001.04.25., (RI); Birkás-legelő (5. sz. terület), 2002.05.04., (MO).
- Echinocerus floralis* (Pallas, 1773)
2001.06.26., (c, LA, 1); 2001.07.31., (RGy, 1); 2002.07.15., (c, LA, 3); Birkás-legelő, 1998.04.28., (RI); 2001.06.26., (RI); Kolláti-legelő (1. sz. terület), 2001.07.05., (MO).
- Chlorophorus sartor* (O.F. Müller, 1766)
2001.07.31., (RGy, 2); 2002.07.15., (c, LA, 1).
- Chlorophorus varius* (O.F. Müller, 1766)
1964.07.08., (NM); 1998.06.28., (RI); 2001.06.26., (c, LA, 1); 2002.07.15., (c, LA, 2); Kolláti-legelő (1. sz. terület), 2001.07.05., (MO).
- Clytus arietis* (Linnaeus, 1758)
Birkás-legelő, 2002.04.26., (PA, 1); Nyíres-legelő, 2002.04.26., (RI).
- Pityphilus fasciculatus* (De Geer, 1775)
Birkás-legelő, 2002.04.26., (PA).
- Pogonocherus hispidus* (Linnaeus, 1758)
Birkás-legelő, 2001.06.14., (RGy); 2001.10.05., (PA); 2002.04.26., (RGy, 1); L., Kolláti-legelő, 2001.10.05., (PA).
- Acanthocinus aedilis* (Linnaeus, 1758)
Birkás-legelő, 2001.05.05., (k, RGy).
- Acanthocinus griseus* (Fabricius, 1792)
Birkás-legelő, 2001.05.03., (k, RGy, 2).
- Exocentrus adspersus* Mulsant, 1846
1999.06.02., (ÁL); 2001.06.14., (RGy); 2001.06.26., (k, LA).
- Tetrops praeusta* (Linnaeus, 1758)
2001.04.24., (RGy); Birkás-legelő, 2000.05.13., (RGy, 1); 2001.04.25., (RGy, 2); 2001.04.26., (RI); 2001.06.14., (RGy); 2001.06.26., (k, LA, 1); 2002.04.26., (PA); Birkás-legelő, Tetves-patak, 2001.04.25., (RGy).
- Sapedra scalaris* (Linnaeus, 1758)
2001.05.16., fcs., (ÁL, 1).
- Compsidia populnea* (Linnaeus, 1758)
Birkás-legelő, 2000.05.13., (RGy, 2); 2001.04.26., (RI).
- Menesia bipunctata* (Zoubkoff, 1829)
Birkás-legelő, 2001.06.14., (RGy, 1); 2001.06.16., (RI).
- Stenostola ferrea* (Schrank, 1776)
2001.05.16., (fcs., ÁL, 1).
- Oberea pedemontana* Chevrolat, 1856
2001.05.29., (ÁL, 1).
- Oberea erythrocephala* (Schrank, 1776)
2001.07.03., (ÁL, 1).
- Phytoecia coerulea* (Scopoli, 1772)
Birkás-legelő, Tetves-patak, 2001.04.25., (RGy).
- Phytoecia cylindrica* (Linnaeus, 1758)
Birkás-legelő, 2001.04.26., (RI); 2002.04.26., (PA&RI); 2002.04.26., (RGy, 1).
- Phytoecia pustulata* (Schrank, 1776)
Birkás-legelő, 2002.04.26., (fh, PA); Kolláti-legelő, Tetves-patak, 2002.04.26., (RI).
- Opsilia coerulescens* (Scopoli, 1763)
Birkás-legelő, 2001.04.26., (RI).
- Calamobius filum* (Rossi, 1790)
1998.06.22., (fh, RGy, 1); 2000.06.04., (RI); 2001.06.26., (fh, LA, 1); 2002.07.15., (fh, LA, 1); Kolláti-legelő, 2001.06.16., (RI); Birkás-legelő, 2001.06.26., (RI); 2001.10.05., (RI); Kolláti-legelő (1. sz. terület), 2001.07.05., (MO).
- Agapanthia cardui pannonica* (Kratochvil, 1985)
Birkás-legelő, 2001.06.26., (RI); Birkás-legelő (5. sz. terület), 2001.07.05., (MO); Kolláti-legelő (1.sz. terület), 2001.07.05., (MO).
- Agapanthia dahlia* (Richter, 1820)
Birkás-legelő, 2001.06.26., (RI).
- Agapanthia villosviridescens* (De Geer, 1775)
2000.04.29., (ÁL, 2); Birkás-legelő, 2000.05.13., (RGy, 1); 2002.04.26., (PA); 2002.04.26., (RGy, 2); Nyíres-legelő, 2002.04.26., (RI); Kolláti-legelő, 2002.04.26., (RI); 2002.04.26., (PA, 1).

Értékelés

A vizsgált területen előkerült cincérfajok száma 47, ez a magyar fauna 21%-a. Ez a szám viszonylag csekély. Ha figyelembe vesszük a terület rendkívül kis méretét, sík kiterjedését, fás társulásainak számát, méretét és a gyűjtés intenzitását, nem is csekély.

Ritka fajok

Leptura aurulenta Fabricius, 1792 - Faunaterületünkön a hegyvidék lakója, szórványosan sokfelé gyűjtötték, de ritka (KASZAB 1971). Somogy megyéből Somogyzsitfáról ismerjük (BORSOS 1998).

Stenhomalus bicolor (Kraatz, 1862) - Faunaterületünkön nagyon ritka. Magyarországon eddig csak Siófokról és Magyaróvárról került elő. A lárvája varjútövisben, galagonyában, fűgében, eperfában a vékony gallyakban és ágakban a kéreg alatt fejlődik (KASZAB 1971). Magyarországon eddig csak csíkos kecskerágóból (*Evonymus europaeus*) keltették ki a lárvából. Újabb lelőhely adatok: Aszófő, Balatonakali, Nagykovácsi, Örvényes, Vászoly, Zánka (KOVÁCS et al., 2000).

Acanthocinus griseus (Fabricius, 1792) - Magyarországon szórványosan fordul elő és ritka (Sopron, Magyaróvár, Siófok, Budapest, Berhida, Kelebia). Lárva az erdei- és fetegetenyő, valamint a lucfenyő száraz ágaiban, törzsében él. (KASZAB 1971). Ezt követően előkerült: Sátoraljaújhelyről, Tarról, Tarcáról (KOVÁCS et al., 1997), Budaörsről, Csobánkáról, Csomádról, Pilisszentkeresztről és Taksonyról (KOVÁCS et al., 2000).

Menesia bipunctata (Zoubkoff, 1829) - Magyarországon nagyon ritka (Baja). Lárva a kutyabenge és más bengefajok, valamint a fűz vastagabb ágaiban fejlődik (KASZAB 1971). Újabb lelőhely adatok: Beregdaróc, Darány, Kőszeg (KOVÁCS et al., 1997), Hegyhátszentjakab, Lácacséke (KOVÁCS et al., 2000). A Dél-Dunántúlon előfordulása több helyen várható, mivel a kutyabenge itt közönséges. A faj fennmaradása érdekében biztosítani kell a kutyabengés megfelelő vízellátását.

Védett fajok

Acanthocinus aedilis (Linnaeus, 1758) - Magyarországon a telepített fenyveseinkben is sokfelé megtalálható, főleg a Dunántúlon. Lárva a fenyőfélék között nemigen változik, főleg öreg fák rönkjeiben, törzsében a kéregben él, fejlődése 2 évig tart (KASZAB 1971).

Calamobius filum (Rossi, 1790) - Faunaterületünkön nagyon ritka és szórványosan előforduló faj. Magyarországon eddig csak Budapestről, Sopronból és Balatonlelléről ismerjük. Lárva gabonafélék szárában él (KASZAB 1971). Somogy megyéből ismerjük a Dráva mentéről is (HORVATOVICH 1998). Előkerült még Pécsről is (KOVÁCS et al., 1997). A Dél-Dunántúlon elterjedtnek tekinthető.

Obera pedemontana Chevrolat, 1856 - Magyarországon a Duna-Tisza közén (Kalocsa, Hajós), valamint a Bánságban (Temesvár, Gerebenc), de mindenütt ritka. Lárva a kecskerágó és a fűz ágaiban él, de életmódját nem ismerjük kielégítően (KASZAB 1971). Somogy megyéből a Dráva mentéről ismert (HORVATOVICH 1995).

A terület kis részét borítja erdő, nagy részét száraz homokpusztai rétek, láprétek és üde kaszálórétek borítják. A lágyszárúakon élő fajok száma 10. A fákban és cserjékben fejlődők száma 34. Különösen jelentős a kutyabenge megőrzése, mivel ebben egy ritka cincérfaj (*Menesia bipunctata*) lárva él. Ezért fontos a Dél-Dunántúlon lévő minél több kutyabengés védelme, mivel itt még viszonylag elterjedtnek tekinthető, és megőrzése megoldható. A védett területen található egy telepített erdei fenyves, ezen 6 fajt, köztük egy védett fajt találtunk. A fajok száma intenzív gyűjtéssel valószínűleg jelentősen növelhető.

Köszönetnyilvánítás

Ezen a helyen szeretnék köszönetet mondani Rozner Györgynek, aki szakmai segítséget nyújtott a publikáció elkészítésében. Köszönöm Hegyessy Gábornak a szakmai segítségét.

Ezenkívül köszönöm Ábrahám Leventének, Merkl Ottónak, Podlussány Attilának, Rozner Györgynek és Istvánnak, hogy az általuk gyűjtött Cerambycidae példányokkal hozzájárultak a fauna teljesebb megismeréséhez.

Irodalom

- BORSOS S. 1998.: Adatok Marcali környékének cincérfaunájához (Coleoptera: Cerambycidae). - Somogyi Múzeumok Közleményei 13: 287-289.
- DANIELEVSKI M. L. 2001.: Annotirovannij spisok usaccj (Cerambycidae), Evropi. - 1-25.
- HORRATOVICH S. 1995.: A Dráva mente cincérfaunája (Coleoptera: Cerambycidae). - Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat 8: 93-97.
- HORRATOVICH S. 1998.: A Dráva mente cincérfaunája (Coleoptera: Cerambycidae) II. - Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat 9: 243-247.
- KASZAB Z. 1971.: Cincérek. Cerambycidae. - Magyarország állatvilága 106: 1-283.
- KOVÁCS T., HEGYESSY G. 1997.: Magyarországi cincér tápnövény- és lelőhelyadatai (Coleoptera: Cerambycidae) - Folia entomologica hungarica 63-72.
- KOVÁCS T., HEGYESSY G., BORSOS S. 2001.: Somogy megye cincéreinck katalógusa (Coleoptera: Cerambycidae) - Natura Somogyiensis 1: 213-220.
- KOVÁCS T., MUSKOVITS J., HEGYESSY G. 2000.: Magyarországi cincérek tápnövény- és lelőhelyadatai III. (Coleoptera: Cerambycidae) - Fol. Hist.-nat. Mus. Matr. 24: 205-220.

The longhorn beetle fauna of the Látrányi Puszta Nature Conservation Area (Coleoptera: Cerambycidae)

ANDOR LÖKKÖS

The Látrányi Puszta Nature Conservation Area is situated 20 km from Lake Balaton in Hungary. The area comprises a mosaic of several types of habitats, ranging from dry to wet: arid and sandy grasslands, wet meadows, marshy meadows and riverine mowed fields alongside streamlets, wood patches of alder and oak trees, and pine tree plantations. The number of horn beetle species found on the surveyed area is 47, which represents 21% of the Hungarian fauna. This number is relatively low, but considering the extremely small size of the area, its flat dimensions, and the size of the forest vegetation in the area, and the intensity of sampling, this figure does not seem so poor any more. A minor section of the area is covered by woods; the major part is covered by sandy grasslands, fresh and marshy meadows. The number of species living on lower vegetation is 10, while the number of species dwelling in the trees and bushes is 34. It is especially important to protect and sustain black dogwood (*Rhamnus*) since it provides habitat for the larvae of a rather rare horn beetle (*Menesia bipunctata*). In the pine tree plantation of the protected area, 6 species (one of them is protected) were collected. It is highly probable, that the number of species can be considerably increased by a more intensive research. Among the rare species it is worth mentioning *Leptura aurulenta*, *Stenomalus bicolor*, *Acanthocinus griseus*, *Menesia bipunctata*. The protected species are: *Acanthocinus aedilis*, *Oberea pedemontana* and *Calamobius filum*.